

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četirskih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravnštvo* ulica Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprete reklama cije se prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„P edinosti je moč“.

Slovensko ljudstvo in slovenski pismeni jezik.

V 63. številki lista „Südsteierische Post“ čitali smo članek, ki nam je bil pisan prav iz srca. Pravo za pravo smo bili opozorjeni na ta članek od odličnega rodoljuba s pozivom, naj bi i mi ponatilsnili ta članek. Ker pa so se ravno v poslednji čas v naši ožji domovini primorski kopičili razni važni dogodki, koje smo morali po svoji dolžnosti beležiti in tolmačiti, ni nam bilo mogoče, da bi bili takoj ustregli označeni želji, kakor smo morali več ali manj zanemarjati marsikojo neprimorsko stvar. Čitatelji, ki umō nprav in važnost boja na Primorskem za ves slovenski narod, nam gotovo ne štejejo tega v zlo.

Člankar v „Südsteierische Post“ odgovarja na klevete nemških nasprotnikov naših, češ, da Slovenci nimamo nikake kulture in da pismeni jezik naš je nenaravna zmes, ker ni vzrasel iz naroda.

Ta ista klevetanja in laži imajo pri rokah tudi naši laški nasprotniki, sosebno po Istri. Da, to je tudi glavno mamilo, kojega se poslužujejo italijanski zastopniki na Dunaju, kadar hote narobe slikati istrake odnošaje ter zavajati osrednjo vlado na kriva pota. I oni trdē, da po Istri ni ne Hrvatov ne Slovencev, ampak ljudstvo da govori v vsakem selu prugačno narečje, pri čemer seveda — tako povdarjajo — niti govora ni o kakem pismenem jeziku, kojega bi ljudstvo razumelo. Tako je neka fina laška butica navela nekoč celo vrsto narečij, ki se baje govore med onim priprostim ljudstvom, ki je pa v resnici izključljivi v hrvatsko in slovensko in ki velikim veseljem in pridom čita ali si daje čitati naše hrvatske in slovenske novine. Poznavalci razmer nam gotovo pritrđē, da ravno naše novine mogočno vplivajo na razvoj naroda po Istri. A kako bi bilo to mogoče, ako bi ljudstvo res ne umelo hrvatskega ali slovenskega jezika, ako bi jezik, v kojem je pisala novina, ne bil jezik čitajočega ljudstva? Nerazumljena beseda je mrtva beseda, a mrtva beseda ne more oživljati otrpnelih človeških src. A naša srca po Istri bila so v mrtvilu še pred nekoliko leti.

PODLISTEK.

4

Karanfil s pesnikovega groba.

Hrvatski Spisal Avg. Senoa; poslovenil Cvetko.
Albert seveda ni mogel razumeti te popolnoma zdrave logike, ter je tragično resnobo vskliknil z Otelom: Izdajstvo! Še enkrat je šel zvečer pod okno nezveste, da bi vsaj za belimi zastori videl še enkrat črno silhueto neverne; a ideal ni imel časa pokazati se in drugzega dne dobil je moj Albert po pošti vse svoja posnemanja Heinejeva uljudno opazko nazaj: „da sprevidi, da omožena gospa ne more obdržati na noben način rokopisa druge možke roke“. V ostalem pa ga zagotavlja iskrenega prijateljstva, itd“.

To je bilo v začetku počitnic.

„Prijateljstvo!“ nasmejaj se je Albert gorko, mečkaje pisemce; to je lep, sijajen cvet, v katerem je skrit strup nezvestobe. Kaka ironija! Prijatelj! pristavil je obupnik, „ne morem več dihati zraka, kjer je izdaja. Jaz pojdem v čisto deviško naravo, v divne kranjske gore, da si tam ohladim srce. Pojdi tudi ti! Hočeš?“

Kdo jih je oživel? Naša materina beseda, naš živi jezik, kojega se poslužujejo naše novine. Hočete-li boljega dokaza, da je jezik, v kojem so pisane naše novine, res jezik našega ljudstva? Ali bolje rečeno: to je dokaz, da narod ima svoj živi pismeni jezik, kojega ume popolnoma.

Toda prepustimo sedaj besedo člankarju v „Südsteierische Post“. Isti piše:

„Od onega časa, ko se je jelo slovensko ljudstvo aktivno ndeleževati politike, menim od tedaj, ko je isto izprevidelo, da je že vzraslo nemškemu varuštvu, izpostavljeno je to ljudstvo najhujim in najzagriženejim napadom od strani Nemcev in odpadnikov.“

V boju, ki se že desetletja sem usiljuje slovenskemu narodu od strani Nemcev, sosebno pa od strani mnogoštevilne vojske slovenskih janičarjev-nemškutarjev (in Italijanašev. Op. ured.), ostalo je to ljudstvo vsikdar zmagovalno zlic veliki premoči nasprotnikov. To pa zato, ker je njega stvar pravična. Ljudstvo, ki je bilo že v zadnjih zdihljajih vsled postopanja Nemcev in se je že smelo misliti, da je skoro položē v grob za vedno, okrevalo je, ojačilo se ter jelo razvijati se toliko v narodnem, kolikor v gospodarskem pogledu.

Na tem seveda strašna jezca Nemcev (in Italianissimov. Ured.), ki niti niso mogli pojmiti, kako more biti ljudstvo, kojemu so usodili oni, da je pojedō z glavo in lasmi vrea, v zadnji hip tako drzno, da protestuje odločno proti taki proceduri.

Ker so uvideli, da v poštem boju ne morejo storiti škode obsovražljenim Slovincem, da jih ne morejo uničiti, posegli so pa potem po sredstvih, ki so se izkazala že mnogokrat: po laži in obrekovanju.

Tako sredstvo, s kojim menijo najobčutnejše škodovati ugledu in dostojanstvu naroda slovenskega, je trditve — povračujoča se zopet in zopet — da Slovenci nimajo nikake lastne kulture, da njih pismeni jezik ni izišel iz živega narodnega jezika, ampak da je to svojevoljno sestavljen umeten jezik, kojega niti ne razume mož iz ljudstva; kraj vsega tega pa da nimajo Slovenci nikake narodne literature.

Kakor rečeno, te trditve so že jako stare,

„Hočem“, odvrnil sem mu, in tukaj začelja povest „zgubljene ovce“.

Predno začnem govoriti o naši mladeniški odiseji, dovolite, da vam predstavim tudi drugega junaka te povesti, to je — sebe! Tega vas ne bode žal. Znam, da je nekoliko nesramno, dasi je to navada pri mnogih piscih in učenjakih. Nō, moj greh ni tako velik. Ne vzbuja me k temu nečimernost ali slavohlepje, ampak to je iskrena izpoved mojega srca. Kjer je pa moje srce, tam moram biti tudi jaz. Nočem rabiti preveč besedij. Znak moje ponižne osebe je: Zagrebški sin. Vi razumite gotovo to besedo, ker veste, kaj je Zagreb. Ko vam pravim o zagrebškem sinu, se morate takoj spominjati nekaj bledega, ali nekaj pisanega, ali kakor pravi Francoz „sujet indecis“. Zagrebška deca je bila tudi doma odgojena v tujem duhu: mali Zvonimirčiči in Dušančiči, male Zorice in Zlatice nemčevale so strašno, — potem pa še nemške šole, kjer smo morali popolnoma zameniti svojo hrvatsko kožo z kozmopolitičnim frakom. Tudi jaz sem bil tak zagrebški švabič. Zarana poznal sem Schiller-ja, Zschoke-ja, Bürger-ja, kakor deček sem vkradel materi Bulwer-ja, Dickens-a, Viktor-ja

rekel bi, premlatene, in so že davno nevdržljive ker so razveljavljene neoporečnimi dokazi.

Sličnih trditve se drži tudi renegat Teutward Wede (iz Sevnice) v članku „das Neuslovenische und die slovenische Schriftsprache“, koji članek je bil priobčen v listu „Deutsche Wacht“ št. 40 in 41. Njegova izvajanja se završujejo se zahtevo, da naj bi ubogo ljudstvo za božjo voljo rešili izpod teže novoslovenskega pismenega jezika ter se potrudili, da se povzdigne v sedlo narodni jezik, kojega program bi bil — „folkska špraha — materina špraha“.

Mi smatramo za svojo dolžnost, da odgovorimo na ta izvajanja, da z jedne strani najodločneje zavrtnemo napade in zaletavanja na čast in dostojanstvo našega naroda, na drugi strani pa da pokažemo, kako daleč se drzne poseči renegatska duša v svoji nesramnosti.

Kakor znano, so se naši predniki baje v prvi polovici VI. stoletja priselili na zemlje današnje Avstrije. Razun onih pokrajn, ki so še nam v last, njih potoncem, zaseli so še vso Štirsko, vso Koroško, dele Zgornje in Dolnje Avstrije, kos Tirolske notri do Pusterske doline, del Beneške in veliki del zapadne Ogerske. Dovolj je znano tudi, kako so pa Nemci — Bavarci in Franki — podjarmili do tedaj svobodne in samostojne Slovence. Odgovoriti nam je torej na vprašanje: V kako razmerje so stopili potem zmagovalci do podjarmljenih? Ali je bilo to razmerje ugodno?

Ako pomislimo, da so naše očete pokristijanili se silo meča, ne pa po oznanjevanju resnic v materinem jeziku; ako pomislimo, da so do tedaj svobodnega slovenskega kmeta ukovali v verige sužnjosti, da so povsodi, kjer-koli so bivali Slovenci, zasajali med nje nemške naseljence, potem moremo reči — in to je najmileje, kar moremo reči — da vedeuje Nemcev nasproti Slovincem ni bilo ravno dobro.

Ako pa si od bližje pogledamo vse to, potem se uverimo, da je bil temu jedini namen — ponemčevanje Slovencev.

Naloga Švabov med Slovenci je bila naloga nasilnega ponemčevanja in ta naloga jim je bila

Huga; „Rienci“, „Pikvikeri“, „Notre dame de Paris“, bili so mi že v desetem letu dobri znanci, dasi jih nisem prav razumel. Ko sem pa čul v štirinajstem letu prvi krat „Gundulič“, mislil sem, da je to morda kak hajduški poglavar. Razjezil sem se, sram me je bilo, da ne znam ničesar o tem. Hrvatsko sem razumel, ali kakor branjevka. Na srečo smo dobili profesorja, primorskega Hrvata, človeka, kakor da je sam med. Kapljo po kapljici čiste hrvaščine vlival je v našo dušo, da-si se je jezil naš krivonosni vodja, kolikor mu je bilo drago. Bil sem rešen — na pol rešen; gotovo so mislili vsi ljudje o nas, da smo zgubljeni popolnoma. Kakor mlada bilka o vetru sem bil jaz, ko sem se napolnil v jeseni v kranjske gore se svojim prijateljem Albertom. Da bi bila romantika dovršena, preskrbela sva si tudi romantično obleko. Sukujo od ruskega platna, okolu pasū širok jermen, visoke čevlje, čutaro, klobuk s širokimi krajci, koc, drevovko in telečak iz črne kože. V telečak spravil sem nekoliko perila, krtačo in Schiller-jeve pesni. Polna nestalnih nad in željna pustolovin sva šla posebnim ponosom nekega večera mimo črnorumeni mitnice iz belega Zagreba v beli svet.

(Pride še.)

do današnjega dne. Kdor to taji, ta svojevoljno pači zgodovino. Nikar naj nam ne pravijo tega, da Slovenec se je po svoji volji dal ponemčiti; kajti prekričeimi barvami je zapisala zgodovina ta dejstva. Ta dejstva stoje tu pred nami v vsej svoji ostudni nagoti — vodila jih je jedino le poželjivost po pogoltnenju naroda slovenskega. Ako bi bilo res — kar trdi namreč „Deutsche Wacht“ — da je bil tedaj v prsah vsakega Nemca jez za Slovence, svarilna vest namreč, ki je branila, da Nemci niso brezobzirno izkoristili svoje moči, potem bi bilo danes drugače z našim narodom. Toda, Bogu bodi potoženo!

Tako je narod slovenski — to treba pripoznati — v zadnjih stoletjih res zaostal v kulturi za svojimi sosedi. Pravijo, da na tem so bila kriva socialna zla srednjega veka. Res to! Kdo pa je bil med Slovenci neposredni provzročitelj tega zla?! Sine ira et studio, oprti le na dejstva zgodovine — pokazali smo čisto vestjo na one, ki so porušili našo minolost in ki bi hoteli porušiti tudi našo sedanost in našo bodočnost — na naše „ljube“ prijatelje — Nemce. Veliko veliko so zagrešili Nemci na Slovenceh v teku stoletij, toda najhujšega zla jim niso mogli prizadeti; posrečilo se jim je pač, da so Slovence potisnili nazaj, da so jih decimirali, a jedno se jim ni posrečilo, da bi jim bili ugrabili najdragocenejši zaklad — po očetih podedovanijem jeziku materini!

Pomislimo le, kako so — in temu ni vzgleda — kako so nemški veliki posestniki podjarmili kmeta in kako so udušili ustaje, ki so sledile potem! Da, ganljivih povesti o nemškem človekoljubju in o nemški kulturi bi mogla pripovedovati slovenski kostni nasičeno polje okoli Brežic in s kvjvo napojena Sava!

Zato moramo le občudovati nenavadno žilavost našega naroda, ki si je — vzlic vsemu neopisnemu trpljenju, vzlic vsem nezgodam in krutemu tlačanju, — ohranil tako čisto dedščino po svojih očetih, svoj materini jezik.

Ali pa je res, kakor trde naši nasprotniki, da je jezik slovenski napolnjen nemškimi besedami, in da bi se porušil, ako bi mu odvzeli te besede? Kaj se! Denimo, ali ne pripoznavamo tega, da bi bilo v slovenskem jeziku res, kakor je izračunal Teutward Wede — 25% od Nemcev izposojenih besed, je vendar jezik slovenski vzlic temu, kar se dostaje izvirnosti jezikovnega zaklada, vsaj tako čist kakor nemški, koji poslednji ima v sebi daleč preko 30% tujih besed.

Da pa so si Slovenci največ izposojevali pri Nemcih, tega jim pač ni smeti šteti v zlo, ker so bili isti nad jedno tisočletje v vedni duševni zvezi z Nemci in so še danes.

Iz narodnega jezika razvijal se je polagoma v teku stoletij — in to moram povdariti — sedanji slovenski pismeni jezik. Isti torej ni svojevoljno sestavljen umeten jezik! Poskusiti hočem, da dokažem to v kratkih potezah.

(Zvršetak pride.)

DOPISI.

Bazovica, dne 5. avgusta. (Izv. dopis.)

Redki so dopisi iz našega okraja, v Vaš cenjeni list, ali kaj hočete: pri nas je že tako, da ne sme vse v javnost. Mnogi oporekajo radi: čemu treba obešati vse na javni zvon? Dá, res je tako, ali preveč molčati tudi ni zdravo! In čemu bi nam bili potem časniki?! Dá, pasjih dni bi si želele izvestne osebe v našem okraju, in to ne samo v topli poletni dobi, ampak tudi v najhujšem zimskem mrazu. Le oni naj bi se gibali in gonili vodo na svoj mlin, vedno in povsod le oni! A mi, —? mi naj bi lepo molčali in mirno spali spanje pravičnega. Vem, da se mi bode očitalo: nu, se je že zopet oglašil oni neslani dopisnik! Ali kdo bi se menil za take naslove! Na dan torej z dogodki.

Kakor vsako leto praznovali smo tudi letos v nedeljo dne 24. julja t. l. takozvano cerkveno obnašanje. Navadno je, da se vsako leto na omenjeni dan okraši zvonik zastavami, med katerimi ni nikoli še izostala naša trobojnica, kakor tudi letos ne. Da-si ni bilo to po volji marsikateremu naših nasprotnikov, vendar si do letos ni upal

nobeden, da bi reagoval proti našemu praporu. Letos se le je prevzel to nalogo naš veleslavni okrajni zdravnik, gosp. Sussa (Suša), kateri je surovo zarenčal nad takajšnjim vaškim načelnikom: perche la lassa meter sul campanille quelle bandiere schiave?! (zakaj ste dali razobesiti na zvonik tiste zastave ščavov). Na ta ukor ni vedel odgovora preponižno udani Capovilla. Oni gospod je tudi naročil našemu Capovillu, da mora opozoriti one mladeniče, ki bodo obdržavali letošnji navadni ples (šagro), predno jim izroči dovoljenje za to, da ne smejo razobesiti nobene slovenske zastave, kar je tudi storil ponižno ubogljivi Capovilla. Ali — kakor je bilo videti minolo nedeljo, — ni imel ni najmanjšega vspeha ukaz zdravnikov oziroma Capovillov, pač pa se je videlo na Urbančičevem dvorišču gostilne „Pri lipi“, kjer je bil ples, na jezo in nevoljo gosp. zdravnika in njega somišljenikov, vihrati večinoma velike nove slovenske trobojnice. Tak je bil torej odmev zdravnikovemu ukazu in podrejenega mu capoville. Prav, tako je prav!

Da-si smo Slovenci že tako krotki in pohlevni, usojamo se vendar staviti ponižno vprašanje do gosp. okrajnega zdravnika. Odgovorite nam: ali ste kakor zdravnik v našem okraju poklicani, da v istem nadzornjete zdravstveno stanje ter obiskujete bolnike, ali mari za to, da zastopate politično oblast in žalite našo narodnost ter zabranjuate razobeševanje slovenskih zastav?! Mari bi ne bilo bolje za Vas in Vaš ugled, ako bi se pečali le z svojim zdravniškim opravilom in bi bili z ljudstvom nekoliko bolj uljudni?! Izogibajte se narodnim bojem, ako hočete, da bode imelo ljudstvo zaupanje do Vas. Ker pa se utikate v stvari, ki ne spadajo v zdravniško prakso, je le naravno, da pojemlje to zaupanje.

Mari mislite, da Vam mestni zastop po Vaši smrti postavi spomenik za zasluge, ako bode te revne bolnike, nevesče italijansčini, izpraševali, zdravili in se jim vsiljevali v italijansčini, mesto v slovenskem jeziku, katerega Vi dobro razumete in je ob enem tudi Vaš jezik! Saj ste rodoma Dalmatincev, torej Slovan. Ali, kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. — Ali razumete!?

Konečno bodi povedano Vam in vsej Vasej družbi enkrat za vselej, da „bandiere ščave“ mi ne poznamo. Naša slovenska trobojnica je deželna zastava nam bratske vojvodinje kranjske, kar mislim, da bi moralo biti znano tudi Vam in vsem Vašim somišljenikom. Kakor Vam mora biti znano, da se nahaja ta lepi kos slovenskega ozemlja še na avstrijskih tleh in ne tam kje v lačni italijanski Kalabriji! Torej tudi nje zastava ne zasluži še, da bi jo Vi nazivali „bandiera sciava“ (ščava). Mi nismo sužnji, le stranka Vaših somišljenikov bi hotela, da postanemo sužnji! Ako pa hočete gospoda res videti ščave in njih bandiere, obrnite se tja doli proti Afriki v Menelikov tabor, kjer neki počiva pod strogim varstvom črnih „barbarov“ mnogo sinov in zastav veleslavne italijanske avite colture.

Onim vskliknite: poveri nostri ščavi.

Sapiente sat!?

S — — — c.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 11. avgusta 1896.

Za združenje slovenskih poslancev. O potrebi zložnega postopanja vseh slovenskih in hrvatskih poslancev nočemo govoriti danes. Kjer je vsa tako jasno, ne treba zgubljati besed. Kdor ne vidi ali noče videti te potrebe, o tem moramo reči, da noče, da pride naša delegacija do primerne veljave in žnjo narod do svojih pravic. „Slovenec“ od minole sobote nam je prinesel izjavo, ki nas je — odkrito bodi povedano! — konsternirala. Vsega dolžega govorjenja kratki zmisel je ta, da se odklanja zložno delovanje. Dolgo je sicer utemeljevanje te odklonitve, ali tako nesrečno, da ne more biti nesrečnejše. Tu čitamo pač celo kopo, po velikem delu res opravičenih rekriminacij glede na postopanje glasila narodne stranke. Ali tu ne gre za sedaj za združenje strank na Kranjskem, ampak za zložno postopanje poslancev na Dunaju. In ponavljamo: kdor je proti zložnemu postopanju sedanjih in bodočih poslancev na Dunaju, ta se lahkomišljeno igra z usodo naroda. Odnosaji sami nas uprav s palico silijo vkup, in mi hočemo vstrajati v svoji trmi?! O te nesrečne rekrimina-

cije! Ako bi hoteli zasledovati prav natanjko, bi našli tudi v „Slovenčevem“ taboru marsikoje nesoglasje. Kako kričeče nasprotje je bilo marsikedar med krščanskimi govori te stranke na Kranjskem in pa med postopanjem nje poslancev na Dunaju? Kje je bilo takrat pravo načelo: ali v Ljubljani, ali na Dunaju? Zakaj so o volitvi v delegacije konservativni poslanci glasovali za „liberalca“ Višnikarja? Že ta primera kaže, da državni poslanci ne morejo urejati svojega postopanja se tesnega stališča — kranjskega prepira. In koli velik je preobrat — zadoščenjem pa priznavamo, da preobrat na bolje — v pisavi „Slovenca“ o slovenskih vprašanjih! Še pred par leti čitali smo izjave najstrastnejšega slavofobstva in nagega zanikanja narodne ideje, danes je to — drugače! Tudi o naših tržaških razmerah, oziroma o naših konservativcih je menda „Slovenec“ danes drugačnega menenja nego je bil pred par leti. Informacije so druge, zato je tudi pisava drugačna. — Izjavo „Slovenčevu“ obžalujemo torej od vsega srca, in ako je bila podana v sporazumljenju z vodstvom stranke, zabeležiti jo treba za bodoče čase, ko bode morda narod moral britko plačevati račun „boja za načela“. Ali se gospodje ne zavedajo grozne odgovornosti, ki jo prevzamejo, še že ne drugače, pa z ozirom na one „umirajoče“, v kojih imenu je nedavno povzdignil svoj glas poslanec Spindič.

V bolje označenju naj sledi tu še brzojavka, ki jo je prejel „Slov. Narod“ iz Olomuca:

„Tukajšnji mladočeški „Pozor“ prijavlja situacijski članek z Dunaja, v katerem se razpravlja o združenju vseh jugoslovanskih poslancev v jeden klub in o izvajanjih, katera so o tej priliki in z ozirom na dotični članek v „Slov. Narodu“ priobčili nemški in češki listi. Zlasti se bavi z glasilom dra. Riegerja s „Hlasom Naroda“, kateri je skušal uplivati, naj omogočijo Mladočehi, da se sestavi parlamentarna večina brez nemških liberalcev. Grof Badeni — pravi člankar — je od početka svojega vladanja obžaloval razcepjenost 23 jugoslovanskih poslancev na tri skupine. Da je to zoper zdravi razum in zoper interese južnih Slovanov, so dotični poslanci sami uvideli, še predno je grof Badeni prišel na krmilo. Badeni je le izrazil, kar so Hrvatje in Slovenci že prej sami želeli.“

Tu treba male opombe. Bog ne daj misliti, da se moramo združiti le zato, ker grof Badeni tako želi in da bi bodoči slovenski poslanci imeli komodnejše življenje v bodoči večini. Naši poslanci se morajo združiti, ker tako zahtevata zdrav človeški razum in življenjski interes naroda slovenskega.

Onim pa, ki niso zmožni za najmanje intelektualno žrtvo za ta življenjski interes naroda, onim bode dajati prej ali slej težak odgovor pred sodnim stolom naroda.

Kdo je duša gibanju v Makedoniji? Iz Aten poročajo: Načelnik in vodja in v obče organizator vsega gibanja v Makedoniji je 45letni Makedonec Anastazij Bruphas. Ta mož je igral velike uloge že leta 1878., povodom ustaje. O njegovih dejanjih živi med narodom mnogo pravljic, ki so, sevé, več ali manj pretirane. Bruphas bil je mnogo let v južnozpadnem gorovju Makedonije. Tam je vršil ulogo nekakega maščevalca proti Turkom. Zajedno je razsojeval prepire med Grki, Kocuvlahi in Albanci. Ljudstvo ga je čestilo liki svetnika. Pred tremi leti se je preselil v Pirej in odprl tam malo prodajalnico. Javnost se ni brigala zanj. Kakor pa se je pokazalo sedaj, je Bruphas ves ta čas pripravljaj ustajo v Makedoniji. Večkrat je skrivaj odpotoval v Tesalijo, kjer je v Larisi pridobil več častnikov za svoje načrte. Zajedno pa je bil v zvezi z bogatimi Grki, živečimi v inozemstvu. Le-ti so mu dajali denarnih sredstev. Grski vladi se niti sanjalo ni o rovanju Bruphasa. Sedaj stoji na čelu upornikov in vodi vse gibanje osebno. V Tesaliji je zbral kakih 250 mož, ki so udrli v treh oddelkih v Makedonijo in dospeli po različnih potih do blizu Monastira. Bruphas je proglasil proklamacijo do makedonskih Grkov, s koje jih pozivlja, da naj pograbiyo za orožje. In baš ime Bruphasovo je ono, kojemu največ zaupa vse tamošnje krščansko prebivalstvo!

Položaj na Kreti. Iz Aten poročajo na Dunaj, da Turki na Kreti z nova počenjajo krutosti. Okolu 1000 Turkov napalo je neko selo v

okolici Kandije. Umrili so tri duhovniki in nekoliko ženskih. Turki so počenjali strašanske krutosti. Jednemu ujetemu kristjanu n. pr. so odrezali ušesi, potem so ga sežgali živega. Oropali so peto cerkev, poplenili in sežgali dve vasi.

Iz Londona javljajo včerajšnjega dne, da so evropske države pripravljene avaziti predlog, došel od Dunajske vlade, kakó je definitivno rešiti krečansko vprašanje. Avstro-ogerska vlada predlaga namreč, naj se zasnuje nepristranska komisija, ki naj prouči pritožbe Krečanov in zatem naj pritiska na sultana, da uvede potrebne reforme, s katerimi zadovolji kristijane in mohamedance. Ta predlog pravijo, našel je splošno odobravanje. Vprašanje pa je vendar, da-li bode možno izvesti ga, in, kar je glavna stvar — keda j?

Slednjič zabeležimo še službeno poročilo, došlo včeraj iz Aten gledé klanja pri Anopolisu. To poročilo pravi, da so Turki minole sobote naskočili na Anopolis in pomorili 30 kristjanov. Diplomate pa se hladnokrvno posvetujejo in pogajajo, kakor da življenje kristijanov na Kreti ne bi bilo vredno piškavega oreha in jim je pač vse jedno, da-li jih Turki pomore par stotin več ali manj!

Pod katerimi pogoji bi Menelik vrnil ujete Italijane? Iz Rima poročajo na podlagi informacij iz merodajnega vira, da bi Menelik vrnil ujete Italijane neposredno Italiji, in jih ne bi izročil papežu, ali Rusiji ali Francoski, ako Italija pristane na te-le pogoje: 1.) Pogodbo miru med Abesinijo in Italijo mora podpisati kralj Umberto osebno. 2.) Meja Eritreji bodeti reki Mareb-Belesa in 3.) Italija mora skleniti z Abesinijo trgovinsko pogodbo, ki bode dovoljevala izvažati abesinske pridelke v pristanišču Masava.

Gledé teh Menelikovih pogojev pa zatrjujejo politiški krogi italijanski, da italijanska vlada nikdar ne more pristati na prvo točko, kajti kralj da bi prej odstopil, nego bi podpisal pogodbo z Menelikom. — Kakó neki to? Mar je kralj Umberto osebni nasprotnik Abesinije? Ali pa smatra Abesinijo kakor od Italije zavisno državico, s kojo se „velesili“ Italiji ni smeti pogajati, dasi se je pokazalo o poslednji vojni, kdo je mogočnejši: Italija ali Abesinija?

Različne vesti.

Osebnostna vest. Policijski ravnatelj tržaški, dvorni svetovalec Josip Tschernko, odpeljal se je minole nedelje za nekoliko tednov na dopust. V vodstvu ravnateljstva ga bode zastopal policijski svetovalec Kr. Bussich.

Imenovanja na pošti. Računarski asistentje poštnega in brzajavnega ravnateljstva v Trstu Fran Pendl, Hektor Huber in Narcis Michelich imenovani so računarski oficijali.

Smrt starega kapucince. V tukajšnjem kapucinskem samostanu umrl je včeraj lajik brat Krispin da S. Severino. Stari brat Krispin bil je po tržaškem mestu splošno znana oseba, kajti vsako jutro je obhodil pol mesta in na stotine prodajalnic, prošé milodare za samostan.

Nov notar v Bovcu. Minister za pravosodje imenoval je notarskega kandidata dr. Alberta Rumerja notarjem s sedežem v Bovcu. Menda se ne motimo ako rečemo, da mož — ne zna slovenski.

Začeli so zopet! To pot sicer nekoliko kasno, ali začeli so jo zopet svojo staro igro. V resnici smo se kar čudili, da niso takoj začeli. Drzni in nesramni so dovolj v to. Pač grozen, velikanski je moral biti prvi utis po dovršenem zločinu v Lošinj, da je celó zlobnim poročevalcem lažiliberálnih listov izbil iz roke klevete in laži, takó, da se je to put zgodilo, kar se menda ni zgodilo še nikdar: da celó „Piccolo“ se ni držnil teptati resnice. Njega prvo poročilo o zločinu v Lošinj je bilo seveda tudi nekoliko zavito, ali za onega, ki ume čitati z razumom, je bilo tudi to poročilo najsijajnejši dokaz, da je vse res, kar smo pisali mi o strašnem dogodku v Lošinj!

To je bilo v prvi hip — sedaj pa so že prišli zopet do sape in pričela se je stara igra. Oni in isti „Piccolo“, ki je resnici primerno pripovedal o stvari in opisoval elementarno ogorčenost med ljudstvom proti ubijalcema, isti „Piccolo“, ki ni vedel žal besede o umorjenem,

isti „Piccolo“ meče sedaj kamenje na grob nesrečnega mladeniča. Seveda mrtvi ne morejo odgovarjati, niti kaznovati drznega Žida kakor zaslužijo skrunitelji grobov. Zdaj še le — ko so dobili, Bog ve od kje, potrebna navodila, jeli so pripovedovati, da je bil vsega kriv le umorjeni sam, ker je izzival. Izzival! Ti ljubi Bog, seveda izzivljamo! Ako se ljuba italijanska gospóda čutijo provocirani že s tem, ker i mi dihami božji zrak, potem prav res ni mogoče drugače, nego da je v Istri provokacija na dnevnem redu. Tu bi moglo pomagati le to jedino sicer nekoliko radikalno sredstvo — da bi namreč vse istrske Slovane poslali — za Ostermannom: Potem ne bi bilo več „izzivanj“, potem bi bil mir na — grobovih!

Toda denimo, da je bilo vse res, kar pripoveduje „Piccolo“ o vedenju Ostermannovem; denimo, da je izzival in da se je upiral stražarjema. Mi sicer ne poznamo natanjko predpisov, veljavnih za različne organe javne varnosti, a toliko menda stoji, da smejo rabiti orožje le v skrajni sili. Ali pa je bila taka skrajna sila, ko sta stala dva oborožena moža proti neoboroženemu mladeniču kakih 20 let? Ali je bila res tolika nevarnost za njiju osebe, da sta morala pognati sabljo v prsa človeku, ležečemu pod njima na tleh in že obnemoglemu? Ali je res zahtevala sila in potreba, da sta že mrtvo truplo neusmiljeno vlačila po tleh? Ne tega gotovo ne določajo dotični predpisi! pač pa bi bila morala stražarja — in če sta bila stokrat nedolžna — tak dogodek nemudoma prijaviti oblasti in poslednja bi bila morala postopati proti njima. Stražarja nista storila te svoje dolžnosti ker sta bila v trdni, ali krivi veri, da nista zagrešila ničesar posebnega. A ravno to dejstvo priča, kakó zdvijani so odnošaji v Istri, in kakó so naši nasprotniki do cela udušili pravni čut med onimi, do katerih seza njih upliv! S kratka: vprašanje, kdo je izzival in provročil spopad, je tu čisto postranska stvar, ampak glavna stvar je barbarski zajedno skrajno kukaviški čin ubijalstva Ostermannovega!

Brezprimerno nesramno se vede tudi puljaki „Giovine Pensiero“. Tu pa se mora človek gnusom obrniti v stran, ko vidi gnile vzrastke na telesu častnikarstva. Ubijalca Ostermannova sta nedolžni ovci, a morilci! (assassini) so — poslanci Kosulich in družba. Ako se torej poslanec poteza za pravo naroda, zajamčena v zakonih in zmislu programa, na katerega podlagi je bil voljen, in ako njega politiški nasprotniki fanatizovani do skrajnosti, porivajo sablje v somišljenike istega poslanca, je po nazorih častnikarskih klavitezov iz najtemnejših dób srednjega veka morilec — poslanec, ne pa oni, ki je v svoji zdvijanosti uničil mlado življenje. „Gorjé, gorjé, ako se bode nadalje širila ta grozovita demoralizacija, gorjé, ako se ne stopi na vrat brezvestneže“, ki na toli nesramni način zavajajo ljudstvo v zločinstvo, mešajo mu na peklenski način pojme o pravem in nepravem! In najžalostneje na tem je to, da niti ni zadoščanja za tako gazenje časti in dobrega imena drugih ljudij. Grozna, nečuvna je psovka, ki jo je viknil zastrupljeni „Giovine Pensiero“ na poštenjaka Kozuliča. In vendar le-ta ne pojde tožit! Za razumenje dovolj.

Za vse to, kar se nam dogaja po Istri, moramo si preskrbeti zadoščanja le — sami v podvojenem delu za osvobojenje našega ljudstva iz gospodstva toli demoralizovane stranke.

Še nekoliko pripomb o slavnosti v Komnu treba da zabeležimo danes. Najprvo treba omeniti, kar se je šepetalo nekako poluglasno po vsem Komnu, da je namreč na dan slavnosti nekaj uradnikov zbežalo iz Komna, ker so se bali priti v dotiko — s panslavisti. Ako pomislimo, da so v „Tržaškem podpornem in bralnem društvu“ izključljivo le mirni in pošteno preživljajoči se delavci in da to društvo še nikdar ni imelo neprilike od strani javnih oblasti radi svojega nastopanja; ako pomislimo nadalje, da je iz „Slovenskega pevskega društva“ že v zmislu pravil izključena politika; ako pomislimo, da je bilo poleg teh društev med izletniki tudi lepo število c. k. uradnikov — potem smo dovoljno označili za lojalni slovenski narod žaljivo postopanje dotičnih

uradnikov komenskih. Mi ne zahtevamo od niko-gar — ker tudi nimamo pravice v to — da bi se udeleževal naših veselice, ali da bi prihajal z nami v dotiko — visoka gospóda ne more med plebejce —, ali proti temu moramo že izreči besedico protesta, ako hote izvestniki laskati se sistemu s tem, da — sumničijo nedolžne. Ako hoče kdorsibodi — tu ne mislimo le na dotično komensko gospódo, — vzbujati domnevanje, da naše nastopanje v državno-pravnem pogledu seza tjakaj preko črnorumenih kolov, proti Vzroku, potem je to — prosta kleveta; ako pa veljajo kakor „panslavizem“ že naša kulturna stremjenja, naša borba za politiška in narodna prava, naša ljubezen do lastnega rodu in jezika, naša ljubezen do lastne grudi, naše prizadevanje v ta namen, da bi narod dozoreval politiški in se v isti meri osvobojeval iz varuštva izvestnih gospodov, menečih, da je narod zavoljo njih tu in ne oni zavoljo naroda; ako znači panslavizem prepričanje naše, da zakoni o ravnopravnosti so za to tu, da se izvršujejo praktiški, in nadaljnje prepričanje, da že interes države zahteva apodiktiški, da se na Primorskem mora jačiti slovenski živelj — kamo-li da bi smeli dopuščati, da se mu območje krči! — in slednjič, ako znači panslavizem, da se tudi mi primorski Slovenci držimo po vsem svetu veljavnega pravila, da si namreč iščemo zaveznikov in somišljenikov za narodno in politiško borbo tam, kjer jih moramo iskati — med sorodnimi in sokrvnimi plemeni te monarhije avstro-ogerske; potem seveda smo in ostanemo panslavisti, če tudi bi radi tega izvestna komenska gospóda trispetinušestdesetkrat v letu morala bežati iz Komna iz strahu pred — panslavisti!! V zavesti o korektnosti svojega postopanja na vse strani se ne bojimo — minoli so tisti časi, ko smo se poskrili, če je koji „prijatelj“ in „varuh“ ljudstva le mahnil po grmu — nobene klevete nič, kamo-li tako smešno malenkostnega postopanja, kakoršno se je baje zljubilo minole nedelje izvestnim gospodom v Komnu. Gospodje so mahnili po vodi, toda mokri so le — oni sami!

S tem se poslavljamo od dotičnih gospodov. Ker pa je že tako lepa prilika, črhimo še besedico na drugo adreso, kjer iz drugačnih vzrokov stavljajo na proskribcijsko listo naše narodne slavnosti: Minolo nedeljo bilo je na slavnosti v Komnu tudi par duhovnikov. Le-ti so videli, kako se vrše slavnosti. In ker že v Gorici ne dajejo vere nam, prosili bi dotične velečastite duhovnike, da bi oni sporočili na izvestno stran o vsem, kar so videli, in da bi tudi odkrito povedali svoje mnenje, da-li se res kvavi narod na takih veselicah v verskem ali moralnem pogledu!!! Dobro, res prepotrebno bi bilo, da bi se v konservativnem taboru jeli pogosto oglašati objektivni glasovi, kakoršen je bil n. pr. oni iz Istre, ki se je oglašil te dni v „Slovenca“, da bi izprevideli enkrat ljudje, kako neopravičen je tisti fanatizem, kojega sila je obrnjena le proti svojim lastnim rojakom in proti vsem onim ustanovam v narodu, ki ne nosijo na pročelju izvestne goriške marke.

Vepored izletu pevsk. društva „Slava“ pri sv. M. Magd. Sp. na sv. Goro pri Gori: 1. Odhod iz Trsta, dné 14. t. m. ob 9. uri zjutraj, z laškim vlakom. Zbirališče vdeležencev pred kolodvorom južne železnice; 2. Dohod v Gorico ob 11½ uri. 3. V Gorici se razidemo, vsakemu je dano na voljo razgledati si mesto i. t. d.; 4. Odhod na sv. Goro, kadar komu drago; 5. V soboto točno ob 10. uri predpol. peta sv. maša na sv. Gori, pelo bode pevsko društvo „Slava“; 6. Obed v Solkanu, v prostorih g. Možetiča p. d. pri Droču, in sicer ob 1. u. pop.; 7. Ob 4 uri pop. začne se pevska zabava ravno tam, ki bode trajala do 10. ure zvečer. Pristop tej zabavi je svobodno vsakomur; 8. Poslovitev in odhod iz Solkana ter ob 11½ uri odhod iz Gorice. Na svobodni zabavi bode pevalo društvo „Slava“. Kdor se hoče vdeležiti te redke slavnosti, ima čas do petka, dne 14. t. m. in sicer do odhoda na postaji, kjer naj se blagovoli prijaviti navzočemu odboru radi listka po znižani ceni.

Odbor.

Javno dobrotvorstvo v Trstu. Meseca julija t. l. razdelilo je glavno ravnateljstvo za javno dobrotvorstvo potom nadzorništva mestne ubožnice: na stalnih mesečnih podporah ubožnim rodbinam in posamičnikom 2111 gl.; na izrečnih podporah

